

Jose Bustindui donostiar musikariaren mendeurrena

Aurtengo apirilaren azken egunetan beteko dira ehun urte Jose Bustindui Bolinaga donostiar musikariaren jaiotzaren. Ezagutzen ditudan biografiazko aipamen laburretan ez da jartzen bere sortegunik, baina San Bizente parrokian bataiatua izan zen 1882ko apirilaren 30ean. Horregatik, musikazaleak garaiz jakitun ipini nahi ditut, musikari ospetsuaren alde zerbait egin dezaten. Gainera, aurten, apirilaren azkena baino lehen, jenderik gehiena fobail mundialarekin erdi txoratutik ibiliko baita gure kulturaren kalterako, eta tamalgaria litzaziguke biolin kontzertulari ospetsuaren jaioteguna inor gabe isilean igarotzea.

Jose Bustindui, bere gurasoko eizberrak zituen, Bustindui armagin famatuen familiaokoa. Bere aita, Nikolas Bustindui, Donostiako Artes y Oficios eskolako zuzendaria izan zen; bestek beste *La industria guipuzcoana en fin de siglo* (1894) deritzen liburua ere ingeniaria.

Josek hamazortitik erakutsi zuen musikaritzarako doaina, bederatzit urterako biolina jotu ikasitara emana zen, Donostian bertan, lehenik Gimonekin eta gero A. Larrotxekin. Hamabost urte bete baino lehen hasi zen kontzertuak ematen eta Albeniz eta Arbos-ek entzun zutenean Bruselas-era bialtzea gomendatu

zuten, hango Kontserbatorioan ikasketak jarraitzeko. Belgikan Thomson-ekin bukatu zuen biolin ikasketak eta Huberti eta Tinel-ekin armonia. Bere kontzertuak laster entzun ziren Belgikako hirietan ez ezik Paris-ko Erard aretoan ere. Hogetabat urtekin eman zituen Espainian zehar, bere lehen errezitaldiak eta 1903.eko urte hartan Madrid-eko Kontserbatorioko katedrara presentatu zen eta ez zuten hartu arautegiak eskaitzen zuen adinik ez zuelako.

Urrengo urtean, 1904an, Thomson irakasleak Atenas-ko Kontserbatorioan biolin eta kamarako irakasle tokiak lortu zituen; 1906tik Pireo-koarekin batera erango zuena.

Grezian erregeen Korteko biolinista izendatu zuen, eta lortu zuen ospeari esker, kontzertuak emateko eskariak non-nahitik zetorzkion. Sonata errezitalak ematez Donostiako Gran Casino-ra Garai haietan entzute handikoa izan ziren, Esmirna, Konstantinopla, Alejandria, El Cairo, Viena eta beste zenbait hiritan eman zituen errezitalak.

1915. urte inguruan, bere musika irakasle eta biolinista ekinzari orkestra zuzendaria gaitu zion eta gauza jakina da Europako talde lastermentak bere zuzendaritzapean hartzen Euskal Herriko doinuak erantutako sinfonia obrak ere sartzen zi-

tuela, gure musikaren zabalkundea eginaz. Adibide hoiak erakusten dituztenaren arabera, orain Espainiako erregeina den Sofia-ren gurasok euskal musiketara eginak zueldea esan genezake, erregeen Groteko biolinista izendatua zenezker.

Rogelio del Villar-ek *Músicos Españoles* obraren bigarren tomoko 329-337. orrialdeetan ematen ditugu Jose Bustindui Bolinagaren berri zehatzak, eta handik jasoa ikus genezake A. Sagardiarren *Músicos vascos* - en lehen tomoan. Bustindui, Greziako Orden del Salvador-ko zaldun izatera iritsi zen; Frantziako Akademiako ofizial eta Orden de Villaviciosa-ko zilarrezko domina jaso zuen.

Gure belanaldian esagutu ditugun ezberregatik hain ahaztua eduki badugu ere, musikako kultur munduan J. Bustindui ez du galduta osperik. Guretzat ere ohorerik aski bada, bertako seme izatez gainera euskal musikak munduan zabaltzen ahalagindu zuten. Errederierako "Musikaste" elkarteak ondo dago Euskal Herriko seme musikarier oroitzapena gorazanez agertzen eta asko postuko ginake aurtengo ekinizetako programan Jose Bustindui donostiararen omenez zerbait eskainiko bazu. Baina, baita ere, Donos-

tian bertan, zeren horrenbeste merezi bai du bertako seme musikari ospetsu batek.

Nik uste dut, maila hortako musikari batek ondo merezia duela bere herriagandiko omenaldia, halako gizonik malzezi sortzen ez denez. Donostiarak badakite ospatze oporitsuak eskaintzen eta garaiz daude merezimendu hori behar den neurrian bete ahal izateko.

JUAN SAN MARTIN

El presente año se cumple en centenario del nacimiento de un ilustre músico donostiarra; José Bustinduy Bolinaga. Según consta, fue bautizado en la parroquia de San Vicente, el 30 de abril de 1882. Era hijo de aquel ingeniero eibarrrés - Nicolás Bustinduy Vergara, descendiente de los renombrados armeros de su apellido, que fue director de la Escuela de Artes y Oficios de San Sebastián y autor entre otras obras de *La industria guipuzcoana en fin de siglo* (1894).

José Bustinduy fue un virtuoso concertista de violín, que destacó por los quince años y a quien Albeniz y Arbos le aconsejaron se trasladase a Bruselas para ampliar estudios en el Conservatorio de la capital belga. Tuvo a Thomson de maestro de violín y estudio armonía

con Hubert y Tinel, los brillantes galardones. Tras en Bruselas y París, en varios recitales en España. Su maestro Thomson le recomendó, en 1904 una plaza de profesor de violín y música de cámara en el Conservatorio de Atenas desde 1906 simultáneamente en la ciudad de Atenas y en la ciudad de Granada en el de El Pireo. Formó instrumentales en Bruselas. Actuó en diversas ocasiones en el Gran Casino de San Sebastián, su ciudad natal, y recitales en Constantinopla, El Cairo, Viena etc. alcanzando numerosos triunfos.

A su actividad pedagógica, en 1915, agregó la dirección orquestal, y conjuntos instrumentales. Obras sinfónicas vascas y la considera propagadora de la música.

En Grecia fue nombrado profesor de violín en el Conservatorio de la Corte, y en 1915, agregó la dirección orquestal, y conjuntos instrumentales. Obras sinfónicas vascas y la considera propagadora de la música. En Grecia fue nombrado profesor de violín en el Conservatorio de la Corte, y en 1915, agregó la dirección orquestal, y conjuntos instrumentales. Obras sinfónicas vascas y la considera propagadora de la música.

Euskal musiken mendeurrenak

I - Elduaineko Tomas

Aurten lau euskal musikuen jaiotze mendeurrena ospatuko dugu: Elduaineko Tomas, Bonifazio Laskurain, Luis Urteaga eta Jose Maria Beobide, laurak guipuzkoarrak, 1882an jaiotzen eta gure musikaren onerako egin zuten lanagatik gorazarrezko aipamena merezia duen herriedearen artean.

Elduainean jaiotzen irailaren 9an Tomas Etxeberria Elsoegi, gero, Kaputxinoen Ordenan sartu zenean, orduan ohitura zenez, jaioterriko izena hartuko zuena. Fraide jantzia 1901.eko Errege egunean hartu zuen eta 1907.eko Santo Tomas egunean apetu zuen. Orduarok bere bizitzan egin zituen musika ikasketak bakarrak eginak zituen, gehienak Lekarotzen Ismael Etxazarra irakaslearekin, Aita Donostia eta Tolosako Nikolas ikas-kide zirelarik. Lehen urratsak komentuko ikastaldien egin ondoren autodidaktia izan zen Elduaineko Tomas musikagilea.

Musika alorrean sartu orduko esan behar dena da idazle trebe eta fina ere izan zela gure fraidea, hor daude Lekarotz aldizkarian bere humaren erakusgarriak. Euskara ere ondo menderatzen zuela azaltzen digu euskara hitusean idazten zuten egunerokoak. Musikaz lehen idazlanak *La voz de la música* aldizkarian argitaratu zituen 1908 eta 1909an.

Baina Elduaineko Tomasek gaueko aipamen hain merezia bada, musikagintzako lanagatik da hain zuzen. Apezpoko lehen urteak Ameriketara bete zituen, Txilen lehendabiziz eta gero Argentinan. 1911an Txileko hiriburua den Santiagon, San Antonio

komentuko organularia zelarik, Comillasen antolatutako lehiaketa batetan irabazi zuen sari bat. Wagner, Debussy, Ravel eta Franck ziren garaik hartan gure musikarientzat ereduak; ez zuen alperrik eskuratzen Parisetik *Revue Musicale* delakoa. Eta inpresionismoa garaila zen unean, bide honetan txertatu zen gure musikagileak. Euskalerriatik kanpo bizi arren, laster irabazi zuen gure musikagintzan toki bat Elduaineko Tomas-ek. Eta 1913an hasita argitaratuko dira bere musikalanak hainbat aldizkarietan: *Musica Sacro Hispana*, *Tesorero Sacro Musical*, *Repertorio Orgánico*, etabar. Gero, Aita Mariano Planasek argitaratu emandako bilduman (Colección de Cánticos Religiosos), kaputxino honen hiru lan agertzen dira.

Aita Elduain ez da paperetan bakarrik azaltzen: bere lanak interpretatu ere izan dira, 1915an Estatu Batuetako Cincinnati eman zituen Sidney Burst organulariak kontzertu batzu eta programan, Wagner, Bach eta beste artean Elduainen *Meditación* jo zuen. Gure organulariek ere asko maite izan dute Elduainen organurako lana eta diskan ere agertuta da zeezer, hots, *Argitagi ederra* doinua hartuz egin zuen Gaueresia. Baina organurako lanak ez ezik, ahoisetzarako eginakoa ere azaldu dira jendarean, esate baterako, 1976an Loiolako kontzertu baten adieraztera emana izan zen *Plegaria de Alta Mar*. Ahoisetzarako musikagintzan ere trebe izan zela Elduaineko Tomas baieztatzen du 1925ean Hondarribiko Euskal Jaietan irabazi zuen sariak.

Azken urteetan Donostiako Kaputxinoen komentuan organularia izan zuen Aita Elduain, bertako San Inazio klinikatik 1953.eko Azaroaren 12an hil arte. Aita Donostiak, anata hil zenean, nekrologi eder bat argitaratu eman zuen Lekarotz aldizkarian. "Miscens gaudia fletibus", negarra eta aloiatasuna, goiza eder hartan, batera sentitzen zituen Aita Donostiak anai hilaren elizkizunetan.

Elduaineko Tomasen musikalana ugaria da benetan. Errederierako Eresbilen datza gehiena bildua: 86 ahoisetzarako lanak, 66 organurakoak eta hain artean zazpi euskal preluideokin lau bilduma. Euskal musika herrikoa biltzen eta harmonizatzen ere saiatu zen gure Elduaineko kaputxino eta hor daude Zeruko Argia aldizkarian argitaratutako 52 abesti. Merezia du euskal musikagile honek oroitze eta gorazarrea.

Jose Antonio ARANA MARTIJA

Este año celebramos el centenario de cuatro músicos vascos, todos ellos guipuzcoanos: Tomás de Elduayen, Bonifacio Lascurain, Luis Urteaga y Jose Maria Beobide a quienes vamos a dedicar un recuerdo en éste y sucesivos números.

El 9 de Septiembre de 1882 nació en Elduayen Tomás Echeberria Elsoegi que al tomar el hábito en la Orden de los Capuchinos, como era entonces costumbre, cambió su nombre adoptando el de su lugar de nacimiento. Se ordenó sacerdote el día de Santo Tomás de 1907. Para entonces ya había hecho sus estudios musicales en Leçaor con el Padre

Ismael Echazarra, siendo condiscipulo los otros dos guipuzcoanos, el Padre Nicolás de Tolosa y el Padre José Antonio de Donostia. En adelante, nuestro fraile de Elduayen sería autodidacta en música.

Según nos dice el Padre Donostia, su compañero fue notable y fino escritor; pero su nombre ha perdurado por su labor en el campo de la música. Recién ordenado sacerdote comenzó a colaborar en la revista *La Voz de la música*. Destinado a Chile, fue organista del Convento de San Antonio en la capital Santiago y allí estudió a Wagner, Debussy, Ravel y Franck, sobre todo, merced a la revista *Revue Musicale* que le introdujo en los caminos del impresionismo. En 1911 gana un premio de composición en un certamen convocado en Comillas y poco después, a partir de 1913, se empezaban a publicar obras suyas musicales en las revistas del momento: *Música Sacro Hispana*, *Tesorero Sacro Musical*, *Repertorio Orgánico* y otras. El Padre Planas publicó también tres obras de Elduayen en su colección.

Pero la obra de Elduayen no sólo consta en los papeles, sino que ha sido objeto de interpretación. Recordemos, que en Mayo de 1915 el organista Sidney Burst incluyó la *Meditación* de Elduayen en el programa de un concierto junto a obras de Wagner y Bach. Elduayen ha pasado también al disco y su *Nocturno*, basado en la hermosa melodía Argizagi ederra ha sido grabado por Edigsa. En un festival de Loyola, en 1976, se interpretó su *Plegaria de Alta Mar*

para solo, coro y órgano. Su dedicación para la composición quedó ya referendada por el premio ganado en las Fiestas de Fuenterrabía en 1925, a cuatro voces.

Sus últimos años los pasó en Elduayen como organista del Convento de los PP. de San Sebastián hasta el día 12 de Noviembre de 1953, bella necrología que el Padre Donostia en la mañana de los funerales, claban en el sentimiento de alegría. Era la visión sincera que tenía también la fecha de liberación del espíritu de músico y poeta.

La obra musical de Elduayen es completa y publicada. En la colección del Padre Donostia una relación de obras de Elduayen que figura en la que existe en los libros de Eresbil, en Rentena, aquí 86 obras para órgano y 66 obras para órgano y merecen especial presentación series de siete preludios del Padre Elduayen que se publican en su Diario, especialmente en euskara, se publican de la música popular que nos dejó una rica herencia de cantos armonizados por Zeruko Argia. Reciba por los años de su nacimiento y homenaje.